

**Тема: Туура жүрүм
турум менен
кылмыштуулукту
жок кылабыз.**

Класс жетекчи: Айталиева Д

Тема: Туура журум турум менен Кылмыштулуктуу жок кылабыз.

Сабактын максаты: Өспүрүмдөргө адептик категориялардын маанисин түшүндүрүү менен эркек баланы жакшы бүлөкөр, кыз баланы жакшы бүлө болууга тарбиялоо. Даярдануу этабы: – жакшы уулдун, кыздын үлгүсүн чагылдырган адабияттардан үзүндүлөр; – окуучулардын дил баяны, рефераттары, ойлору; – тема боюнча элдик нускалар, макал-лакаптар, фольклор топтоо;

Жаңы тема: Туура журум турум менен Кылмыштулуктуу жок кылабыз. Жакшы бүлө болууга уул (кыз) жашынан даярданыш керек. Адептик категориялардын маанисин жакшы билүү зарыл. Бүгүнкү жакшы уул (кыз) эртең жакшы бүлө болот. Жакшы бүлө болуу үчүн жакшылык менен жамандыктын, пайдалуу менен зыяндуунун айырмасын, адептик нормаларды, үй-бүлөлүк тартипти билүү абзел. Жакшылык кылууга үйрөнгөн уул (кыз) кийин урматка татыктуу болот. 19 Жылуулук (энергия) жок жер суук болот, жигиттин (кыздын) жүрөгүндө жылуулук (мээрим, сезим), жакындарына жан тартуу жок болсо, үй-бүлөнүн мүчөлөрүнө жакшылык кылууга жөндөмсүз, үй-бүлөгө пайдасыз болот. Жарыктык жок жерде караңгы болот, жигиттин (кыздын) жүрөгүндө ыйман (мээрим, ырайымдуулук, боорукердик ж.б.) жок болсо, үй-бүлөдө ынтымак, тынчтык жок болот. Ынтымак жок үй-бүлөдө ырыс жок. Кичине жарык нуру аз жердин караңгылыгын нурданта алат, чоң жарык нуру көп жерди нурданта алат. Ошондой эле үй-бүлөгө, тууган уруктарга, коомго, Ата Мекенге “жарык чачкан” ыймандуу жигит (кыз) болушу мүмкүн, т.а. айрым адамдар үй-бүлөнүн гүлдөп өсүшүнө камкордук көрөт (булар жакшы бүлөлөр), айрым адамдар ага кошумча тууган-уруктарынын, айрымдары коомдун, Ата Мекендин гүлдөп өсүшүнө салым кошкон инсан болушат. Ыймансыздар жарыктыкка, жылуулукка муктаж болгон жер сыяктуу, адамга жылуулугу мээрим тийбеген, башканын жылуулугуна муктаж адамдар болушат. Алардын колунан адамга жакшылык келбейт, үй-бүлөгө пайдасы жок, андай адамдар мите курт сыяктуу бирөөлөргө жабышып алып “оокатын кылышат”. Жылуулук менен жарыктык болбогон жерде гана караңгылык, суук болот. Ыйманы (мээрим, сүйүү, ырайымдуулук ж.б.) болбогон адамдын башкага зыяны, жамандыгы тийип турат. Ыймансыз жүрөктүн ээси жакшы бүлө боло албайт. Эгер уул (кыз) жүрөгүн ыйман (мээрим, сүйүү, ырайымдуулук ж.б.) нуру менен “нурдантпаса” (тарбиялабаса) адамдын жүрөгү мерес болуп калыптанат. Жамандыкка баланы (кызды) үйрөтүүнүн кереги жок,

жакшылыкка үйрөтүлбөгөн уул (кыз) мерес жүрөгүнө жакканын (оюна келгенин) кыла берет, бирөөлөргө качан, кандай жамандык кылып жатканын аңдабай (толук түшүнбөй) эле кыла берет. Жер жүзүндө адамзаттын тарткан азабы адамдардын ыймансыздыгы менен байланыштуу, ошондуктан жамандык менен жакшылыкка байланыштуу түшүнүктөр ойлондурбаган адам болбойт. Бизге адамдар жакшылык (жамандык) кылганда кандай абалда болобуз, жакшылык (жамандык) кылып жаткан адам сизге жагабы? Ойлонгула. Бизге башкалардын кандай мамиле кылышын кааласак, ошондой мамиле кылгыла. Сизге жакпаган нерсени башкаларга кылбагыла. Адептүүлүктүн алтын эрежеси ушундай. Үй-бүлөнүн, жамааттын биримдиги, ынтымагы бул – маданияттуулук, бөлүнүү, ажырашуу, чыр-чатак, талаш – азапка жол ачуу. Жамандык менен жакшылыктын натыйжасы жөнүндө мисалдарды адамзаттын тарыхынан да, табигаттан да кездештирүүгө болот. Келечек муундун таалим-тарбиясына көңүл бөлгөн коомдор (бул жакшылык) өлкөлөр өнүккөн. Кайдигерлери (ал жамандык) артта калган. Табигатта да жаныбарлар арасында жакшылык, жамандык кездешет. Карышкыр башка жаныбарга жакшылык кылбайт. Койду, эликти, коенду ж.б. жарып жейт. 20 Анын натыйжасы кандай? Карышкырча эч ким үлүбайт, дайыма жини келип турат. Өзү каардуу, бактысыз. Жашоосунун тынчы жок. Ал эми тыйын чычкандын эч кимге зыяны жок, алардын жамандык менен иши жок. Натыйжасы – ынтымактуу ойношот, жашоосу шайыр. “Бардык суроого негизинен эки жооп бар – оң жана терс. Кайсынысын тандайсың, ал өзүңдүн чечимиң” (Нарисса Оден).

Бышыктоо. Кыргыздардын кызга кырк үйдөн тыюу салчу салты болгон, бул “кырк үйдүн” кызга жакшылыгыбы же жамандыгыбы? (Окуучулардын жообун угат). Жакшылыгы болгон. Кыздарды бейчеки көчөдө басуудан, адепсиз жүрүм-турумдан, жаман адаттан, жагымсыз сөз угуудан, жаман сүйлөөдөн, жаман нерсе (парнография, фильм ж.б.) көрүүдөн, бейгааныш адам менен жолугуудан ж.б. тыйган. Анткени “Көп баскан аяк бок басат” (бир балээнин ичинен чыгат, кырсыкка учурайт ж.б.), көз, кулак аркылуу мээге кирген жаман маалыматты тапанча менен чыгара албайсың. Жашоосун “бок басуу” (кырсык) менен баштаган кыздын тагдыры бактылуу болобу? Мээсинде жаман ой, маалымат бар, адепсиз жүрүм-туруму, жаман адаты бар кыз бирөөнүн жакшы бүлөсү болобу? Көргөнү, укканы жаман болсо, кыздын өскөнү (сөзү, ою, ниети) жакшы болобу? Көрүнгөн менен сүйлөшкөн, оюна келгенин сүйлөгөн кыз рухий тазалыкты, аруулукту, пакизалыкты сактай алабы? Ойлонуп көргүлө. Кайсы доордо болбосун кыз

(аялзаты) адам баласы үчүн эң оболу турмуштун туткасы, жашоого көрк берген жароокер жар, мээрман эне, мээнеткеч тарбиячы жана үй-бүлөнүн күтү болуп келген. Кызга кырк үйдөн тыюу – аны үй-бүлөнүн күтү болууга, чоң турмушка даярдоо үчүн айтылган. Жакшы уулдун, кыздын үлгүсүн чагылдырган адабияттардан үзүндүлөр, окуучулардын дил баяны, рефераттары окулат, дйлору угүлат. Тема боюнча элдик нускалар, фольклор окушат, талкуу жүргүзүлөт.

Жыйынтыктоо. Жакшы бүлө болбой, үй-бүлө бактылуу болбойт. Үй-бүлөлөр бактылуу, соо болбосо, коом, мамлекет соо болбойт. Уулдун (кыздын) орчундуу милдети – жакшы бүлө болуу. Биринчи байлык – ден-соолук, экинчи байлык ак жоолук, б.а. ден-соолуктан кийинки эле маанилүү милдет – жакшы бүлө болуу. Жакшы бүлө болгула, бактылуу жашагыла, коом, өлкө соо, эл бактылуу болсун.

Оор кырдаалда үй-
бүлөсүнүн жана
класс жетекчисинин
колдоосу

Үй-бүлөдөгү
жагымдуу ауранын
болуусу

Тобокелдикке
барган балдар
менен жекече
сүйлөшүү тобунун
болуусу

Кылмыштуулук
тун алдын
алуу
программасын
ын болуусу

Психологиялык
жактан колдоо

Эс алуу иш-
аракеттерин
уюштуруу

Кылмыштуулуктун алдын алуу чаралары

